

გაორებული ცხოვრება ორმაგი სტანდარტის პირობებში—ახალგორელები დიღემის წინაშე

სტატია შესრულებულია რუსთაველს ფონდის მიერ 2013 წელს დაფინანსებული პროექტის, ოკუპირებული ახალგორის რაიონი და ქართულ-ოსური ურთიერთობის დინამიკის ფარგლებში (პროექტი № 31/02)

ქართულ-ოსურ/რუსულ კონფლიქტში ახალგორის რაიონი, განსაკუთრებული ფენომენია, რომელიც არ ესადაგება ეთნოკონფლიქტის უნივერსალურად აღიარებულ კრიტერიუმებს. ახალგორი, ცხინვალის რაიონთან შედარებით, ყოველთვის გამოირჩეოდა ქართულ საზოგადოებაში ოსთა ინტეგრაციის მაღალი დონით; ეს კი გამოწვეული იყო ძირითადად იმით, რომ რაიონის მოსახლეობის ეთნიკურ შემადგენლობაში რაოდენობრივი უპირატესობა ქართველებს ჰქონდათ და ოსური ეთნიკური ერთეულით რაიონის ინტენსიური დასახლება შედარებით მოგვიანებით მოხდა. იმის გამო, რომ ქსნის ხეობის სოფლებში ოსური მოსახლეობა ქართულთან შედარებით ყოველთვის ცოტა იყო, ახალგორის რაიონში ქართული სკოლები ფუნქციონირებდა, რუსულ/ოსური სკოლა კი რაიონულ ცენტრში ერთი იყო. რაიონის მოსახლეობის დიდი უმეტესობა (მათ შორის ოსებიც) განათლებას ქართულად იღებდა და საუბრობდა ქართულად, საკომუნიკაციო ენა ქართული იყო. თუმცა, ეს არ გამორიცხავდა იმას, რომ ქართულ მოსახლეობასაც სცოდნოდა ოსური. ამავდროულად, ბევრი იყო შერეული ოჯახი, რაც, ბუნებრივია, დიდად უწყობდა ხელს ინტეგრაციას. ახალგორში ოსურ ოჯახებშიც კი, არც თუ იშვიათად, ქართულად საუბრობდნენ.

ეთნიკური იდენტობის გამო დაპირისპირება რაიონში არასდროს ყოფილა. ომი ახალგორელი ოსების უმრავლესობისთვისაც ისეთივე მოულოდნელი იყო, როგორც იქ მცხოვრები ქართველებისთვის. ომის შემდგომ ახალგორის

რაიონის მოსახლეობის აბსოლუტურმა უმრავლესობამ, როგორც ქართველმა, ისე ოსმა, ხეობა დატოვა, ადგილზე დარჩნენ როგორც ოსები, ისე ქართველები. ანუ ორივე მხარე, ახალგორში დარჩენილი და დევნილი კონტინგენტი, ეთნიკურად შერეული მოსახლეობით არის წარმოდგენილი. რაიონიდან გამოსულებმა დევნილის სტატუსი მიიღეს და დევნილთათვის განკუთვნილ კოტეჯებში დასახლდნენ (წეროვანი, წილკანი, ფრეხეთი), დევნილთა მცირე ნაწილი კი ქართლის სხვადასხვა ქალაქებსა და სოფლებში ინდივიდუალურად სახლობს, ზოგმა კოტეჯს ფულადი კომპენსაცია არჩია, დღეს ახალგორში ადგილზე ქართული მოსახლეობის ძალზე მცირე ნაწილი დარჩა, რაიონი ფაქტობრივად დაცლილია ქართველებისაგან, სოფლებში ძირითადად მოხუცები არიან, ახალგაზრდები კი თითქმის სულ გამოვიდნენ. დევნილთა ნაწილს ახალგორის რაიონში შესვლის უფლება აქვს, ნაწილი ვერ შედის, ნაწილი ორივეგან მუშაობს, ნაწილს არც დევნილის სტატუსი აქვს და არც რაიონში შესვლის უფლება...

ახალგორი და ქსნის ხეობის სოფლები ე.წ. სამხრეთ ოსეთის რესპუბლიკის დაქვემდებარებაში აღმოჩნდნენ და აქ ოსების/რუსების მიერ დანიშნულმა ადმინისტრაციამ დაიწყო მოქმედება. რაიონს ძველი, კომუნისტებისდროინდელი სახელწოდება აღუდგინეს – ახალგორს ლენინგორი გადაარქვეს...

* * *

ოკუპირებულ ახალგორში წეროვანიდა მიმავალი სარეისო ტაქსის მძღოლი ქართული საგუშაგოს გავლის მერე ტრაფარეტს, რომელზედაც ქართულად „ახალგორი“ აწერია, რუსულენოვანი „ლენინგორით“ ცვლის. ახალგორის შესასვლელში რუსული წარწერა მოჩანს: „Цвети Осетия моя!“ პოლიტიკოსებისთვის ეს მხარე განხეთქილების ვაშლად იქცა, ერთი და იგივე ტერიტორია ვისთვის ოსეთია და ვისთვის საქართველო, ვისთვის ქართველი ოკუპანტებისგან განთავისუფლებული მხარე, ვისთვის ოსების/რუსების მიერ ოკუპირებული ტერიტორია ...

ცხინვალის ხელისუფლება, რომელმაც ამ ხნის განმავლობაში ფაქტობრივად მთლიანად მოაქცია რაიონი თავის

იურისდიქციაში, ქართულ კულტურასთან ასოცირებული ნიშნების თანდათან გაქრობის პოლიტიკას ახორციელებს, დაწყებული ტოპონიმებისა და ოსების ქართულდაბოლოებიანი გვარების ოსურ ყაიდაზე გაფორმებით, ქართული სალოცავების და სიწმინდეების ოსური წარმომავლობის ძეგლებად გამოცხადებით, გაყალბებული ისტორიის სწავლებით და სხვა, რომ არაფერი ვთქვათ „საქართველოსთან“ კავშირების გაწყვეტაზე და, ამ მიზნით, ახალ-ახალი რეგულაციების შემოღებაზე.

რაიონის საგანმანათლებლო ინფრასტრუქტურა, ერთი მხრივ, ქართული და, მეორე მხრივ, ოსური საგანმანათლებლო პოლიტიკის ჩარჩოებშია მოქცეული. ქართულ სკოლებში, სადაც სწავლება საქართველოს განათლების სამინისტროს მიერ დადგენილი პროგრამის მიხედვით მიმდინარეობს, ისწავლება ოსეთის გაყალბებული ისტორია, ხოლო სახელმძღვანელო ე.წ. სამხრეთ ოსეთის საგანმანათლებლო პროგრამის ფარგლებშია შექმნილი. ყველა ქართულ სკოლაში ასწავლიან ოსურ ენას, არა მარტო დაბალ, არამედ მაღალ კლასებშიც. როგორც რესპონდენტი გადმოგვცემს: „აბა დაინტერესდნენ ისტორიკოსები, რა ისტორიას ასწავლიან იქ, ყველა სკოლაში? ოსეთის ისტორიას ასწავლიან. რა ოსეთის ისტორიას ასწავლიან? ეს ხო წამლავენ ბავშვებს! არი იქ სკოლები, სადაც შევიდნენ და ქართველი მწერლების პორტრეტები ჩამოხიეს, რუსთაველისაც კი . . . მეტსაც გეტყვით, ახალგორში ვრცელდება ცხინვალში დაბეჭდილი პრესა, ორი გაზეთი გამოდის „იუენია ასეცია“ და „რესპუბლიკა“ და რა წერილები იბეჭდება იქა! და ის ყველა ოჯახში მიდის. ეს ყველა ოჯახს გამოაწერინეს, აიძულეს რო გამოეწერათ. ის გაზეთი რო მოვა, გინდა თუ არ გინდა, ერთხელ მინც ხომ გადახედავ, არა? იმას რო წერენ იქ, რო ეს იყო ოსური ხეობა, ქსნის ერისთავები ოსები იყვნენ და ეს ოსებით დასახლებული ... ამით ხო უწამლავენ არა, გონებას ემ ბავშვებს?! ეს მიზნმიმართულად მიმდინარეობს ეს დეზინფორმაცია. ეს რუსულ სკოლებშიც და ქართულშიც ასეა. განა საქართველოს ისტორიას ასწავლიან, ოსეთის ისტორიას ასწავლიან, ის უკვე თვითონ აქვთ დაწერილი!” (წეროვანი 2013).

რაიონში არსებული იდეოლოგიურ-პოლიტიკური ჭიდილის ფონზე მოსახლეობა, რომელსაც ორმაგი სტანდარტით უწევს ცხოვრება, დეზორიენტირებულია. ორმაგი სტანდარტის არსებობა ხან ერთ მხარეს აძლევს ხელს და ხან მეორეს, ორივე კი თვითოეული მათგანისთვის საკუთარი უპირატესობის მოპოვების იარაღია. რეალობა კი ასეთია: ახალგორში მცხოვრები და იქ შესვლის უფლების მქონე დევნილის სტატუსის მატარებელი მოსახლეობა უნდა დაემორჩილოს ე.წ. სამხრეთ ოსეთის დამოუკიდებელი რესპუბლიკის იურისდიქციას, ამასთანავე, მათი მნიშვნელოვანი ნაწილი თავს ქართული სახელმწიფოს მოქალაქედ მიიჩნევს. ცხოვრების ორმაგი სტანდარტი ვლინდება არა მარტო მოქალაქეობის საკითხში, არამედ ეკონომიკის, სოციალური, განათლების და სამედიცინო სისტემის სპეციფიკაშიც.

ახალგორში მომოქცევაშია ორი ქვეყნის ვალუტა – რუსული რუბლი და ქართული ლარი. ჯერ კიდევ 2011 წლის 10 იანვრიდან დე ფაქტო მთავრობას გადაწყვეტილი ჰქონდა ახალგორის რაიონის ტერიტორიაზე ლარის მიმოქცევის აკრძალვა. ექსპერტები იმთავითვე ხედავდნენ ამ გადაწყვეტილების უპერსპექტივობას, რადგანაც, რეალურად, მოსახლეობის დიდ ნაწილს ორიენტიცია საქართველოსკენ ჰქონდა, პროდუქტების უმეტესობა შედიოდა ქართული მხრიდან და, რუბლის ძალიან დაბალია კურსის გამო, არა მარტო ოსები, არამედ რუსი სამხედროებიც კი ლარზე ვაჭრობას ამჯობინებდნენ.

რაიონში სავაჭრო ობიექტები მარაგდება, როგორც თბილისიდან შესული პროდუქტით, ისე ცხინვალიდან (მათ შორის პურიც). ერთ-ერთი ინფორმაციით თვით ახალგორში არსებული 10-მდე მაღაზიიდან სამი მაღაზია მხოლოდ რუსული პროდუქტით მარაგდება. რეპონდენტთა ინფორმაციით: „ახალგორში მომარაგება ორივე მხრიდან არის. პური აქედან შედის, ქართველებმა რო არ შეიგანონ პური, მშივრები დაწყდებიან. იქაც კი არის საცხოვრებელი ცხინვალში, იქედანაც შეაქვთ, მაგრამ პური უფრო აქედან შედის მარშრუტებით. რუსული საქონელიც შემოდის ცხინვალიდან“ (წეროვანი 2013).

რაიონის ოკუპაციის შემდეგ თანდათან ჩამოყალიბდა პრობლემები ქსნის ხეობაში მსხვილფეხა და წვრილფეხა საქონლის საზაფხულო საძოვრებზე შეყვანასთან დაკავშირებით. დე ფაქტო ოსეთის ხელისუფლება პერიოდულად ცდილობს ამ მიმართულებით დააწესოს შეზღუდვები ან აკრძალები. თუმცა, ეს რაიონის ეკონომიკას ისეთ უარყოფით შედეგებს უქადის, რომ იძულებულია უარი თქვას ახალ რეგულაციებზე.

გაორებული ცხოვრების წესისა და ორმაგი სტანდარტის კონტექსტში პენსიების და ხელფასების საკითხიც შეიძლება განვიხილოთ. ახალგორის რაიონში მოღვაწე მასწავლებლები იღებენ როგორც ქართულ, ისე ოსურ ხელფასს, ასევე ორივე ხელფასს იღებენ ექიმებიც, რომლებიც მუშაობენ ახალგორშიც და წეროვანშიც. უნდა აღინიშნოს, რომ ცხინვალის მთავრობა ახალგორის მოსამსახურეს გაცილებით მეტ ხელფასს უხდის, ვიდრე ისეთსავე მოსამსახურეს საქართველოს მთავრობა; ასევეა პენსიონერებთან მიმართებაშიც. ექიმის და პედაგოგის ხელფასი ახალგორში ბევრად აღემატება აქაური ექიმების ხელფასს. რესპონდენტთა ინფორმაციით, ქართული პენსია თუ 150 ლარია, ცხინვალის პენსია ორჯერ მეტი – 300 ლარის ეკვივალენტი, მასწავლებლის ხელფასი თუ აქ 200-400 ლარია, იქ 800-დან 1200-მდე მერყეობს. ახალგორის ხელფასების სწორედ ასეთი მნიშვნელოვანი უპირატესობა ახალგორელ დევნილთა „ცდუნებაზე“ გაანგარიშებული, რამაც დილემის წინაშე დამდგარი დევნილისთვის სასწორი ახალგორისკენ უნდა გადაწონოს და, საბოლოოდ, სამხრეთ ოსეთის პასპორტის აღებით, საქართველოს მოქალაქეობაზე უარი ათქმევინოს. რაც შეეხება პენსიას, ახალგორში დარჩენილი მოხუცები საქართველოს პენსიას იღებენ, მაგრამ მათ დე ფაქტო ოსეთის პენსიაც აქვთ. ზოგიერთი ახალგორელი რუსულ, ანუ ვლადიკავკაზის პენსიასაც კი იღებს.

ცხინვალის პოლიტიკაზე საუბრობს რესპონდენტი წეროვანიდან: „წახალისება ხდება ძალიან იქ. აი როგორა ხდება, ეკონომიურ მდგომარეობას, ხო აქვს მნიშვნელობა. იმ სკოლაში, იმ, საავადმყოფოში, ადამიანს რომელსაც 10-ჯერ მეტ ხელფასს აძლევ, ვიდრე აქ, ეგ უწყობს ხელს მერე

გადაბირებას. აი, ახალგორში ჩემი მეზობელია, იმის ცოლი არი ექთანნი, აბა მიდი და კითხე, რა აქვს ხელფასი? აქა ქონდა 80 ლარი, წავიდა და პარალელურად იქა მუშაობს და აქვს 800 ლარი. სირცხვილი არაა? გეფიცები, ექთანს რო 800 ლარს დაუნიშნავ, ის იქით გადავა, აბა რა! ოსმალეთის დროს რო იყო, ისეთი რამე ხდება, გადაბირება ხდება პირდაპირ, რა! მასწავლებლებმა აქ სერტიფიკატი რო ვერ აიღეს, სამსახური დაკარგეს, წავიდნენ ახლა იქა. 200 აქა ქონდა, იქ გაუხდა 900 და 1000, დაეკ მეტი 1200. აი, იმ მასწავლებელმა, ვინც აქ ვერ გაიარა ატესტაცია, იმათი გადაბირება მიდის“ (წეროვანი 2014).

2014 წელს დაანონსდა ახალგორში არსებული საბიუჯეტო ინსტიტუციების მუშაკებისთვის 40%-იანი ხელფასისმატება (ახალგორი № 24, 12.26.2013)

ორმაგი სტანდარტის კონტექსტში ყურადსაღებია პიონერხელმძღვანელის ინსტიტუტის აღდგენის პერსპექტივა ახალგორის ქართულ სკოლებში: „რამდენიმე დღის წინ სკოლაში ბავშვებს ერთ-ერთ პირი წარუდგინეს და უთხრეს, რომ მათი პიონერხელმძღვანელი იქნება. მართალია, ბავშვები პიონერები არ არიან, მაგრამ მასწავლებლებმა უთხრეს, რომ მალე პიონერთა რიგებშიც მიიღებენ“. მათივე ინფორმაციით, პიონერხელმძღვანელის ფუნქციები ზუსტად ცნობილი არ არის, თუმცა, სავარაუდოდ, იგი ბავშვების სწავლას და ინტერესებს გააკონტროლებს. ხოლო ბავშვების სკოლის გარეთ საქმიანობისა და სწავლის გასაკონტროლებლად სკოლებში კიდევ სხვა დამატებითი კადრები ჰყავთ“ (http://www.interpressnews.ge/ge/index.php/...l&hd_line=1).

ქართულ სკოლებში, რომლებიც ძირითადად საქართველოს განათლების სამინისტროს პროგრამით სარგებლობს, სასკოლო რეჟიმი საბჭოთა პერიოდის სტანდარტით, ანუ, როგორც ინფორმანტები ამბობენ, „ძველი კომუნისტური წესით მიდის“, სწავლა იწყება 1 სექტემბერს, არდადეგები და დასვენების დღებიც ძველ ყაიდაზეა დაწერილი.

კიდევ ერთი უპირატესობა, რომელიც დე ფაქტო მთავრობის თუ რუსეთის „დიპლომატიურ“ სვლად შეიძლება ჩაითვალოს, ახალგორის რუსული სკოლადამთავრებულებისთვის მოსკოვის ლომონოსოვის უნივერსიტეტის მიერ დაწე-

სებული ღიმიტია, რომლითაც რამოდენიმე ახალგორელმა ახალგაზრდამ უკვე ისარგებლა.

როგორც ზემოთაც აღინიშნა, 2014 წლის მაისიდან დე ფაქტო მთავრობამ საზღვრის გადაკვეთასთან დაკავშირებით ახალი რეგულაციები შემოიღო; გაუქმდა მანამდე მოქმედი ფორმა 9, რაც ახალმა საშემა ჩაანაცვლა; ახალი „პროპუსი“ ახალგორში ჩაწერილ და იქ მუდმივად მცხოვრებ პირებს მიეცა. ეს რეგულაცია, რის საფუძველზედაც ათასობით დევნილს რაიონში შესვლაზე უარი ეთქვა, ცხინვალის მთავრობის ერთ-ერთი მორიგი სვლა იყო, რამაც დიღემის წინაშე დააყენა ახალგორის რაიონის დევნილი მოსახლეობა. მათთვის ვინც ფორმა 9-ის საფუძველზე „პროპუსი“ ვერ მიიღო, ალტერნატიული გზა გამოჩნდა, რაც ოსური პასპორტის აღებაში მდგომარეობს.

ჯერ კიდევ 2010 წელს დე ფაქტო ოსურმა მთავრობამ გააერცვლა ინფორმაცია მოსალოდნელი რეგულაციის შესახებ, რომელიც, დევნილებს, სავარაუდოდ, ოსური პასპორტის აღების ინტერესს გაუჩნდა. იგეგმებოდა უცხოეთის მოქალაქეებზე ადმინისტრაციული საზღვრის გადაკვეთისთვის გადასახადის დაწესება, ხოლო ახალგორის მოსახლეობა, ვისაც საქართველოს მოქალაქის პასპორტი ჰქონდა, ძალაუნებურად ამ სიაში მოხვდებოდა; მას, ვისაც სამხრეთ ოსეთის პასპორტი არ ექნებოდა, სცნობდნენ სხვა ქვეყნის მოქალაქედ და რაიონში ყოველ შესვლა-გასვლაზე ფიქსირებული თანხის გადახდა მოუწევდა. ოსურმა ადმინისტრაციამ რაიონში შესვლაზე ერთხანს მართლაც დააწესა გადასახადი, მაგრამ რუსული მხარის მოთხოვნით იგი მალე გააუქმეს.

გარდა იმისა, რომ ოსური პასპორტი ე.წ. საზღვარზე შეუფერხებელი გადაადგილების გარანტიას იძლევა, ის ახალგორელთათვის გარკვეული უპირტესობის მომტანიცაა. დე ფაქტო სამხრეთ ოსეთის პასპორტის აღების შემთხვევაში, ახალგორელ ქართველებს უფლებას მისცემენ, ერთი მხრივ, დაიწყოთ მუშაობა საჯარო სამსახურში, შეიძინონ და გაყიდონ ქონება, უვიზოდ გადავიდნენ რუსეთის ტერიტორიაზე, მონაწილეობა მიიღონ სამხრეთ ოსეთის არჩევნებში (<http://www.liberali.ge/ge/liberali/articles/102961/>).

საველე მასალის თანახმად: „ქართველებმა დაიწყეს იქაური პასპორტების მიღება. იქა წერია, პირდაპირ გრაფაა ეგეთი - მე ვარ თანახმა უარი ვთქვა საქართველოს მოქალაქეობაზე და ჩემი ნებით შევდივარ იმ დამოუკიდებელ ოსეთში. მერე ესენი, ეს ოსური ხელისუფლება ევროკავშირს პირდაპირ დაუდებს, რო ესენი, ეს ქართველები, თავის ნებით გადმოდიან ჩვენთან. ეს პირადობის აღება იმას ნიშნავს ქართველები ნებაყოფლობით იღებენ იმათ მოქალაქეობას. სინამდვილეში ეს ქართველი კი არ ცოვებს საქართველოს მოქალაქეობას, ფორმალურად წერს, აიძულებენ (მაგრამ მაინც ხო დაწერა!) ამათ ხო გულით უნდათ, რო საქართველოს მოქალაქეები იყვნენ, მაგრამ იქ ხო დაწერა, რო უარს ამბობს საქართველოს მოქალაქეობაზე. აქ უკვე შეუთავსებლობაა. მაგრამ, სხვა გამოსავალი არა აქვთ. ოღონდაც, ერთი ის არი, რო ჯერ არ ართმევედნენ ქართულ პირადობას, როგორც ვიცო, აქამდე არ ართმევედნენ და ისიც ხო რჩებათ“ (წეროვანი 2014).

პუბლიკაციაში „ახალგორში ოსური პასპორტის მსურველთა რიცხვი დღითიდღე იზრდება“ (ოთარაშვილი 2013) ნათქვამია, რომ აღნიშნული დოკუმენტის აღების მსურველთა რაოდენობა იმდენად გაიზარდა, რომ ნაცნობობა და სპეციალური ჩაწვობაც კი სჭირდება. ოსური პასპორტი ვისაც აქვს, მათ „პრივილეგიებულებსაც“ კი უწოდებენ, რადგან მათ სრულიად მარტივად შეუძლიათ სამუშაო ადგილის პოვნა, როგორც თვითონ ახალგორში, ასევე ცხინვალსა თუ ვლადიკავკაზში. ახალგორში ოსური პასპორტის აღების მსურველები არც იმას ერიდებიან, რომ სანაცვლოდ ქართული პირადობის მოწმობა ჩააბარონ და ზეპირი, ზოგჯერ კი წერილობითი ფორმით უარი თქვან საქართველოს მოქალაქეობაზე.

ახალგორის დევნილ მოსახლეობას ორივე პასპორტის საჭიროება აქვს, ფიქრობენ, რომ ადმინისტრაციულ საზღვარს იქით ოსური პასპორტით შევლენ და აქეთ კი ქართულით ისარგებლებენ. მაგრამ რამდენად მოახერხებს ქართული პასპორტის დანარჩუნებას ეს კონტინგენტი, ჯერ საკითხავია. როგორც ახალგორელები ამბობენ, ახალი ოსური

პასპორტების სანაცვლოდ, ოსური ადმინისტრაცია ქართული პირადობის მოწმობების ჩაბარებას მოითხოვს.

ორივე პასპორტის მოსურნენი იმასაც კი უშვებენ, რომ ოსური მხარე მოატყუონ, თითქოს ქართული პასპორტი დაეკარგათ. რასაკვირველია ასეთი ეშმაკობა ოსურ მხარეს არ გამოეპარება, მაგრამ როგორც კულუარულად ამბობენ, მსგავს დარღვევებზე თვალს დახუჭავენ და ოსურ პასპორტს მათაც მისცემენ, ვინც განაცხადებს, რომ ქართული პირადობის მოწმობა დაკარგული აქვს.

დე ფაქტო სამხრეთ ოსეთის რესპუბლიკის საინფორმაციო სააგენტოს ვებგვერდზე დაიბეჭდა წერილი „ლენინგორის რაიონი. გარდაუვალი არჩევანის სირთულე“ (<http://cominf.org/node/1166503084>), რომელიც ეხება ოსური პასპორტების თემას. წერილში ნათქვამია, რომ სამხრეთ ოსეთი არ ცნობს ქართულ პასპორტებს პირადობის დამადასტურებელ დოკუმენტად სამხრეთ ოსეთის მოქალაქეებისთვის საქართველოსთან სახელმწიფოთაშორისი ურთიერთობის არქონის გამო და მათ სათანადო დოკუმენტის სამხრეთ ოსეთში აღებას სთავაზობს. როგორც სააგენტო იტყობინება, ასეთი დოკუმენტი უკვე გაიცა 2000 პირზე. ხოლო, მეორე 2000 პირს, ვინც მუდმივად ცხოვრობს და მუშაობს საქართველოში და, ამავდროულად, იმავე საქართველოში ითვლება სამხრეთ ოსეთის რესპუბლიკიდან დევნილად, უარი უთხრეს. საგულდაგულო შემოწმების შემდეგ დოკუმენტი მიეცემა მხოლოდ მას, ვინც სამხრეთ ოსეთში რეალურად ცხოვრობს. როგორც ამბობენ, წარმოუდგენელია სამხრეთ ოსეთში სამუშაოდ წახვიდე, ღირსეული ხელფასი მიიღო და, იმავე დროს, ცხოვრობდე საქართველოში და შემწვობას იქ იღებდე, და თანაც, სამხრეთ ოსეთის წინაშე არანაირი ვალდებულება არ გქონდეს. ბ. ჩოჩიევი ამ ვითარებას აბსურდულს, უწოდებს: „თუ ადამიანს შეუძლია თავის სახლში მისვლა და იქ ცხოვრება, მაშინ ის დევნილად ვერ ჩაითვლება და ასეთი ხალხის მიერ საშვის მოთხოვნა არის სრულიად უსაფუძვლო. რაიონის იმ მცხოვრებთ, რომელთაც დღეს აქვთ საქართველოს მოქალაქეობა, სამხრეთ ოსეთიდან დევნილის სტატუსი და საცხოვრებელი დევნილთა დასახლებაში, არ აქვთ უფლება მოითხოვონ ჩვენგან საშვი.

მაშინ გამოდის – ვაღიარებთ, რომ ჩვენ გავყარეთ ისინი და ამავე დროს ვაძლევთ საშვს საზღვრის ორივე მხარეზე გადაკეპეთის უფლებით. უკვე 6 წელი გავიდა და დროა ხალხი ჩამოყალიბდეს – რა უნდა: იყოს საქართველოში დენილის სტატუსით, თუ წყნარად იცხოვროს თავის სახლში სამხრეთ ოსეთის რესპუბლიკის ლენინგორის რაიონში. მე, დაუინებით მოვითხოვ, სანამ ლენინგორის რაიონის მცხოვრები არ მოიტანს ცნობას, ვერეთ წოდებული საქართველოს ოკუპირებული ტერიტორიებიდან იძულებით გადაადგილებულ პირთა, განსახლებისა და ლტოლვილთა სამინისტროდან, რომ ის უარს ამბობს დენილის სტატუსზე, სანამ არ ჩააბარებს თავის სახლს წეროვანში, მას არანაირი საში არ მიეცემა.” (<http://cominf.org/node/1166503084>).

ამავე წყაროდან ვიგებთ, თუ როგორ ცდილობს ცხინვალის მთავრობა, საინფორმაციო და იდეოლოგიური მუშაობის მიმზიდველი სოციალ-ეკონომიკური პირობების შექმნის გზით, რაიონის მოსახლეობის რეინტეგრაციის პროცესებში ჩაბმას. ლენინგორის რაიონის მცხოვრებთა თვითგამორკვევის საკითხთან დაკავშირებით ოსური მხარის ერთიანი პოზიციაა – „ან საზღვრის აქეთ ხართ, ან იქეთ.“ „ახლა დადგა სიმართლის დრო. მართალია, ეს საკითხი შეეხება პირადულ მომენტებს, შესაძლოა დასავლეთის პროტესტს, მაგრამ სამხრეთ ოსეთის რესპუბლიკის ეროვნული უსაფრთხოების ინტერესები მოითხოვს, რომ ლენინგორის მცხოვრებლებმა ერთი სახელმწიფო აირჩიონ“ (<http://cominf.org/node/1166503084>).

საგულისხმოა, რომ ოსური პასპორტის ალების მსურველთა რიცხვი ბოლო დროს საგრძნობლად გაიზარდა. თუკი ადრე ეს პასპორტი იმ ახალგორელებს უნდოდათ, ვისთვისაც ოსურ-რუსული პენსია ან ხელფასი მიმზიდველი აღმოჩნდა და ამისათვის ოსური მილიციის საპასპორტო განყოფილებას ქართული პირადობის დამადასტურებელი მოწმობაც ჩააბარეს, საქართველოს მოქალაქეობაზე უარის თქმის განცხადებით, ახლა აქ ყოველი მეორე არც ხელფასზე ფიქრობს და არც მაღალ პენსიაზე – „ოღონდ გზაზე აღარ გავწვალდე და ჩავაბარებ პირადობის მოწმობას“. უკვე იმისთვის ზრუნავენ, ოსური პასპორტისთვის საჭირო საბუ-

თებს თავი მოუყარონ (ოთარაშვილი 2013). ოსური პასპორტი ამ დროისთვის ახალგორელთა დაახლოებით 30-40%-ს აქვს აღებული.

არ შეიძლება არ აღინიშნოს, რომ ოსური მხარის მიერ განხორციელებული ზემოხსენებული „რეინტეგრაციის პოლიტიკა“ დე ფაქტო საზღვრის იქეთ ცხოვრებას გარკვეულ მომხიბვლელობას და, შესაბამისად, უპირატესობას ანიჭებს. ახალგორიდან დევნილები უკმაყოფილებას გამოთქვამენ, რომ საქართველოს მთავრობამ სათანადო პირობებით ვერ უზრუნველყო იძულებით გადაადგილებული მოსახლეობა, რომ ახალგორში მოსამსახურის ყოფა უფრო მომგებიანია, ვიდრე აქ, და იქ სამუშაოდ წასვლაზე უარს არ იტყოდნენ. დევნილებთან საუბრისას არცთუ იშვიათად მოისმენ იქაური ყოფის უპირატეს შეფასებას:

„ეფიქრობთ, აქ უფრო გვაქ სანანებელი და არა იქ. პროდუქტსაც ურიგებენ კაცო იქა, ფქვილს, შაქარს; ახლა მეზობლის ქალმა ჩამოიტანა ტუშონკები ისეთი, რო აქაც კი არ მინახია გაყიდვაში. რაღაც სასწაული! რუსები ურიგებენ, შემოაქვთ, სგუშონები და რა ვიცი. იქაურებს პენსიები აქვთ იმათი, ოღონდ მეტია უფრო. რუსების პენსიები აქვთ, ძირითადად დამფინანსებელი რუსეთია.“ (წეროვანი 2014).

„ახალგორის სააგადმყოფოში მკურნალობა უფასოა. საჭმელი, რამე, იქ არის, მიტანა არ გჭირდება. ჩვენ რო იქ ვცხოვრობდით, სანამ გამოვიდოდით, საჭმელი მიგვქონდა სააგადმყოფოში აგადმყოფთან. იქ, რა ტკბილეული გინდა, თევზი გინდა, ქათმის ბარკალი, სუ ძვირფასი საჭმელი. ხალხი კმაყოფილია. მოხუცები, უფრო. იმათ შეიძლება პატარა რაღაცაც აწუხებს, მაგრამ მიდიან და წვებიან და გადიან იოლათა. მთის ხალხი უფრო“ (წეროვანი 2013).

საყვედურებს არსებული სიტუაციის გამო ადმინისტრაციული საზღვრის იქითა მხარესაც გაიგონებთ. მოსახლეობა ყოფითი პირობებით უკმაყოფილოა – ახალგორში არ არის გაზი, არ არის მოგვარებული წყლის და დენის პრობლემა, მოსახლეობის მიმოსვლა გართულებულია...

ასე რომ, გაორებული ცხოვრების წესი, ორმაგი სტანდარტის პირობები გაურკვეველობას და დაბნეულობს იწვევს საზოგადოებაში. ეს მოსახლეობის განწყობის ცვალებადო-

ბაზედაც მოქმედებს. საქართველოსა და დე ფაქტო სამხრეთ ოსეთს შორის არჩევანთან დაკავშირებით აზრთა სხვადასხვაობაა: ზოგისთვის ასეთი კატეგორიულობა მიუღებელია, ზოგი კი არსებული ორმაგი სტანდარტის სიტუაციიდან სხვა გამოსავალს ვერ ხედავს.

ოკუპაციის შედეგად რაიონში დარჩენილ და ადგილნაცვალ მოსახლეობას, განურჩევლად ეთნიკური მიკუთვნებულობისა, ორმაგი სტანდარტის პირობებში გაორებული ცხოვრება უწევს. ერთ მხარეს დე ფაქტო ოსეთია, „რუსეთის“ მხარდაჭერით, რუსული დაფინანსებით, სამუშაო ადგილებით, კარგი ხელფასებით და პენსიებით, რუსეთზე ორიენტირებული საზოგადოების ნაწილისათვის უფრო უკეთესი მომავლის პერსპექტივით, მეორე მხრივ – საქართველო, მათი სამშობლო, დღედღობით ბევრად უკეთესი ინფრასტრუქტურით და ახალგაზრდებისათვის არანაკლებ პერსპექტიული პირობებით, ოღონდ მათთვის, ვისაც თვითგანვითარების რესურსები არ გააჩნია – ნაკლებად იმედისმომცემი.

ახალგორის ქართველები (და მათთან ერთად ოსების ნაწილიც) ძალაუნებურად დიღემის წინაშე აღმოჩნდნენ, მათ წინ სასწორის თეფშებზე „დაწყობილი“ განსხვავებული პირობებია. ხოლო, ის ცდუნებები, რაც ამ პირობებს თან ახლავს, საზოგადოებისა თუ ინდივიდის ორიენტაციის, სამოქალაქო იდენტობის არჩევანის განმსაზღვრელი უნდა გახდეს. გათვლაც ორივე მხარის მიერ ამაზეა გაკეთებული – რომელი აჯობებს, სად უკეთესია ცხოვრება? რომელი გადაწონის? დღევანელი ტენდენცია მაინცდამაინც სახარბიელო არ ჩანს საქართველოსთვის, ვინაიდან ტერიტორიის (სამშობლოს) დაკარგვის შიშით თუ უკეთესი მომავლის იმედით, მოქალაქეები დე ფაქტო სამხრეთ ოსეთის მოქალაქეობას იღებენ.

დამოწმებული წყაროები და ლიტერატურა

ოთარაშვილი მ. ახალგორში ოსური პასპორტის მსურველთა რიცხვი დღითიდღე იზრდება, გაზ. „რეზონანსი“, 2013, №166.
ამბები ახალგორიდან, გაზეთი ახალგორი № 24, დეკემბერი 26, 2013.

ოსური პასპორტი ახალგორში <http://www.liberali.ge/ge/liberali-articles/102961/>

Гукемухов М., Испытание на прочность, 2014 <http://www.ekho-kavkaza.mobi>

Ленингорский район. Сложность неизбежного выбора 2014

<http://cominf.org/node/1166503084>

http://www.interpressnews.ge/ge/index.php/...l&hd_line=1

ნ.ჯაღაბაძე. საველე მასალები, ახალგორის მუნიციპალიტეტი, 2013-2015.

Резюме

В грузино-осетинском конфликте Ахалгорский район – совершенно отличительный феномен. Он не соответствует признанным универсальным критериям этноконфликта.

Ахалгори, по сравнению с Цхинвальским районом, всегда отличался высоким показателем интеграции грузино-осетинского населения. Это было вызвано численным превосходством грузин в этническом составе населения района. Вследствие того, что в ущелье Ксани осетинское население всегда было меньше по сравнению с грузинским, в Ахалгорском районе (в Ксанском ущелье) функционировали грузинские школы, а русская/осетинская школа имела лишь в районном центре. Большинство населения района (среди них и осетины) образование получало на грузинском языке. Смешанные семьи были очень распространены. Это, естественно, во многом способствовало интеграции. Благодаря грузинским школам, грузинской среде и грузино-осетинским смешанным семьям, в Ахалгорском районе все осетины знали грузинский язык. Коммуникативным языком был грузинский (хотя это не исключало того, что и грузинское население владело осетинским языком). Даже в осетинских семьях говорили по-грузински.

Война для большинства ахалгорских осетин была такой же неожиданностью, как и для тамошних грузин. После войны абсолютное большинство населения Ахалгорского района (и грузины, и осетины) покинуло ущелье. На месте остались как грузины, так и осетины, т.е. обе стороны – оставшийся и вышедший контингент – представлены этнически смешанным

населением. На месте в Ахалгорском районе осталась очень малая часть грузинского населения. Вышедший контингент, получивший статус беженцев, был расселен компактно в специально для них построенных коттеджах на территории Шида Картли – в Церовани, Цилкани и Фрезети. Незначительная часть в индивидуальном порядке расселилась в различных селах и городах Картли.

Ахалгори и села Ксанского ущелья оказались в подчинении «Осетинской республики», и там задействовала назначенная осетинами/русскими администрация.

Сегодня жителям обеих сторон приходится жить по двойным стандартам: в Ахалгори подчиняются цхинвальским правилам, а на другой стороне пользуются правами граждан Грузии. Разумеется, это отражается на психологическом настрое и ожиданиях населения (особенно грузинского). Люди вынуждены, с одной стороны, подчиняться юрисдикции т.н. Южно-Осетинской независимой республики, а с другой, значительная часть жителей считает себя гражданином грузинского государства.

Фактор двойных стандартов проявляется и в системе образования, поскольку инфраструктура просвещения региона помещается в рамках осетинской и грузинской просветительской политики. В школах, где обучение проводится по программе, утвержденной Министерством просвещения Грузии, учебник по истории и осетинского языка составлен по программе просвещения де-факто Южной Осетии. В контексте двойных стандартов заслуживает внимания намерение восстановления института пионервожатых в грузинских школах Ахалгори.

Оставшееся в Ахалгори население живет раздвоенной жизнью. Значительная часть беженцев пенсии получает и там и здесь, определенная часть педагогов и врачей работает и там и здесь и официально получает зарплату. Пенсия и зарплата в Ахалгори значительно превышают грузинские. Де-факто правительство путем установления конкретных регуляций и своеобразной тактикой старается показать привлекательные стороны жизни в Ахалгори и этим переманить беженцев на свою сторону. Именно этим манипулирует цхинвальское правительство надеясь на выбор беженцев в пользу гражданства т.н. Южной Осетии.